

Eduskunnan talousvaliokunnalle

VELKAJÄRJESTELYLAIN UUDISTAMINEN

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Finanssialan Keskusliitolta (FK) lausuntoa yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain uudistamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 83/2014). FK esittää lausuntonaan seuraavan.

Ehdotukset velkajärjestelyn yksinkertaistamiseksi kannatettavia, mutta eivät riittäviä

Hallituksen esitykseen sisältyy useita ehdotuksia yksityishenkilön velkajärjestelyn yksinkertaistamiseksi, esimerkiksi säännökset sähköpostitiedoksisaantien käyttöön otosta. **Ehdotukset velkajärjestelymenettelyn yksinkertaistamiseksi ovat FK:n näkemyksen mukaan tervetulleita.** Ehdotetuissa lainsäädäntömuutoksissa on kuitenkin kyse ainoastaan pienistä askeleista oikeaan suuntaan, ja FK:n näkemyksen mukaan velkajärjestelymenettelyssä olisi vielä paljon yksinkertaistamisen varaa.

Käytännön esimerkkinä voi mainita velkajärjestelyn vapaakuukausia koskevan sääntelyn. On sekä velallisten että velkojien näkökulmasta tärkeää, että velkajärjestelyn maksuohjelmassa on joustoa erilaisten yllättävien menojen kattamiseksi. Nykyisellään vapaakuukausien mukaiset maksuerät erääntyvät kuitenkin maksuohjelman päätyttyä kerralla maksettavaksi, eli velallisella tulisi siis tällöin olla maksuerien kokonaissumma säästöissä. Tämä ei useinkaan ole realistista, ja maksuerien suorittamisesta sovitaan erikseen velkojien kanssa. Hallituksen esityksessä ei ole ehdotettu nykytilaan muutoksia.

FK esittääkin velkajärjestelylainsäädännön yksinkertaistamista niin, että mahdollinen vapaakuukausien käyttö jatkaisi automaattisesti velkajärjestelyn maksuohjelmaa.

Voimassa oleva lainsäädäntö on ristiriidassa velkajärjestelyn yleisten tavoitteiden kanssa, sillä velallisen taloudellinen tilanne saadaan korjattua velkajärjestelyllä ainoastaan näennäisesti. Muutos selkeyttäisi menettelyä, ja vähentäisi osaltaan velkajärjestelymenettelyyn liittyvää työtä. Esitys on toteutettavissa velkajärjestelylain 41 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen muutoksella.

Velkajärjestelyn yksinkertaistamistapoja on syytä pohtia myös jatkossa. Mallia menettelyn yksinkertaistamiselle voidaan ottaa esimerkiksi konkurssien ja yrityssaneerausten sähköisestä tiedonhallintajärjestelmästä Kostista. On samoin ensiarvoisen tärkeää, ettei ulosoton roolin vahvistamista velkajärjestelymenettelyssä unohdeta. Maksuohjelmien ulosottovalvonta ja maksujen reaaliaikaisuus poistaisivat käytännössä tarpeen lisäsuorituksiin, mikä yksinkertaistaisi menettelyä sekä velkojien että velallisten kannalta ja säästäisi eri osapuolten kustannuksia pidemmällä aikavälillä.

Säännökset omistusasunnon säilyttämisestä edellyttävät uudistamista

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi velkajärjestelyvelallisen asunnon säilyttämistä koskevaa säännöstä tavallisten velkojien vähimmäiskertymän laskentatavan osalta. **FK kannattaa ehdotettua muutosta, jonka mukaan vähimmäiskertymä tehtäisiin jatkossa aina viisivuotisen maksuohjelman mukaisesti aikaisemman kolmen vuoden sijaan.**

Velallisen omistusasumisen suoja on Suomessa korkea. Voimassa olevat omistusasunnon säilyttämistä koskevat säännökset toimivat FK:n näkemyksen mukaan valtaosassa velkajärjestelytapauksia hyvin. Säännökset johtavat kuitenkin yksittäistilanteissa lopputulokseen, jossa velkajärjestelyvelallinen saa säilyttää erittäin arvokkaan velattoman asunnon omistuksessaan nimellistä tavallisille veloille maksettavaa suoritusta vastaan. Tällainen lopputulos herättää kysymyksen siitä, onko 1990-luvulla luotu sääntely omistusasunnon suojasta sellaisenaan yleisen oikeustajun mukainen. FK:n näkemyksen mukaan lainsäädännössä tulisi löytää nykyistä parempi tasapaino velkojen omaisuuden suojaan kuuluvan maksunsaantioikeuden ja velallisen omistusasumisen intressin välillä. Voimassaoleva lainsäädäntö sallii vallitsevilla korko- ja vuokratasolla lopputuloksen, jota ei voida pitää velkojen kannalta oikeudenmukaisena.

Asiaa voidaan valaista yksinkertaisella esimerkkilaskelmalla.

Asunnon käypä arvo on 350.000 euroa. Vakuusvelkaa ei ole. Jos oletettu vuokra on 700 euroa ja riskitön korkotuotto 1,5%, täysi velkajärjestelylain 32 §:n mukainen asumissuojaosuus on 560.000 euroa (asumissuojaosuus on pääomamäärä, jonka korkotuotolla velallinen voi turvata asumisensa).

Koska asunnon vapaa arvo alittaa täyden asumissuojaosuuden, velallisen hyväksi tuleva asumissuojaosuus on 350.000 euroa. Velkojille maksettavaan vähimmäiskertymään ei lisätä asumissuojaosuutta, vaan ainoastaan sen laskennallinen tuotto. Jos tuotto on 1,5%, tulee asumissuojaosuuden tuotoksi 15.750 euroa (350.000 euroa x 1,5% x 3 vuotta). Lisäksi vähimmäiskertymään luetaan normaali maksuohjelman määrä, jonka velallinen pystyisi maksamaan tavallisille velkojille asunnon myymisen jälkeen vuokra- tai muussa asunnossa asuessaan 5 vuoden maksuohjelmalla.

Velallisen muu maksuvara saattaa puuttua kokonaan, jolloin asumissuojaosuuden laskennallinen tuotto on velkojille tuleva kokonaissuoritus. Nykyisen korko- ja vuokratason vallitessa velallisen tulee maksaa velkojille ainoastaan 15.750 euroa, vaikka maksuohjelman päättymisen jälkeen velalliselle jää omistukseensa 350.000 euron arvoinen asunto.

FK pitää perusteltuna, että asunnon suoja koskevia säännöksiä uudistettaisiin nyt ehdotettua kokonaisvaltaisemmin. FK:n näkemyksen mukaan lähtökohtana tulisi olla, että velallisen omistusasunnon velaton arvo kuuluu pääosin vakuudettomille velkojille. On huomioitava, että jatkossa velkajärjestelyssä olisi tarkoitus mahdollistaa myös yksityisen elinkeinon- ja ammatinharjoittajan taloudellisen kokonaistilanteen korjaaminen. Tämä tarkoittaa, että yksityiset elinkeinon- ja ammatinharjoittajat tulevat omistusasunnon suojan piiriin. On siten mahdollista, että tulevaisuudessa edellä kuvatut epäoikeudenmukaiset tilanteet yleistyvät nykyisestäään.

FK:n näkemyksen mukaan esimerkiksi oikeusministeriön aikaisemman velkajärjestelytyöryhmän mietinnössä löydettiin nykyistä huomattavasti oikeudenmukaisempi tasapaino velkojen omaisuuden suojaan kuuluvan maksunsaantioikeuden ja velallisen omistusasumisen intressin välillä. Perusajatus omistusasunnon säilyttämisessä oli mietinnön mukaan se, että tavallisille velkojille kuuluu turvata suunnilleen sama asema kuin jos velallisen asunto myytäisiin ja siinä oleva varallisuusarvo käytettäisiin velkojen saatavien lyhentämiseen.

Saatavan lopullinen vanhentuminen rajoittaa maksujärjestelyvaihtoehtoja

Ehdotettujen velkajärjestelylain muutosten lisäksi hallituksen esitykseen sisältyy myös säännökset velan lopullisesta vanhentumisesta. Ehdotettu lakimuutos tarkoittaa, että luonnollisten henkilöiden velkavastuulla on kaikissa tapauksissa tietty enimmäiskesto. Velkavastuuaikaa koskeva sääntely on luotonantajien näkökulmasta periaatteellisesti tärkeää, ja yksittäistilanteissa ehdotetuilla säännöksillä voi olla velkojan oikeuksien kannalta suurikin merkitys.

Periaatteellisena ongelmana on ehdotetun sääntelyn takautuva soveltaminen. Puuttuminen takautuvasti sellaisen saatavan vanhentumiseen, josta ei ole haettu maksutuomiota, heikentää yllättävällä ja ennakoimattomalla tavalla velkojan asemaa. On tapauksia, joissa velkojat ovat tyytyneet pitkäkestoiseen vapaaehtoiseen perintään ilman maksutuomion hakemista. Ehdotettu vanhentumissääntely ei ole sopusoinnussa sen kanssa, että velkojia on lainsäädännöllä kannustettu tekemään velallisten kanssa vapaaehtoisia velkajärjestelysopimuksia. Yksittäisissä saatavan perintää koskevissa ratkaisuisa ei ole voitu ottaa huomioon mahdollista takautuvaa sääntelyä.

Ehdotettu sääntely rajoittaa myös luotonantajien mahdollisuuksia tehdä luottosopimuksiin erilaisia vapaaehtoisia maksujärjestelyjä. Ehdotus on myös tältä osin ristiriidassa voimassaolevan lainsäädännön kanssa, joka velvoittaa luotonantajia suhtautumaan vastuullisesti maksujärjestelyihin. Käytännössä ehdotus tarkoittaa, että luotonantajien on aina eräänntyneitä saatavia koskevista maksujärjestelyistä sopiessaan otettava huomioon riski saatavan tai sen yksittäisen erän lopullisesta vanhentumisesta ja velallisen suoritusvelvollisuuden lakkaamisesta.

FK kiinnittää lisäksi huomiota ehdotetun sääntelyn soveltamisalaan ja mahdollisiin käytännön tilanteisiin. Ehdotetussa muodossaan säännöstä sovellettaisiin myös esimerkiksi konkurseissa, joka eräännyttää saatavat suoraan lain nojalla. Tällöin käynnistyisi myös saatavan lopullinen vanhentumisaika, jota ei voi katkaista. Konkurssi saattaa kuitenkin myöhemmässä vaiheessa raueta, ja kertaalleen eräänntyneen saatavan, esimerkiksi asuntoluoton takaisinmaksua jatketaan normaalisti. Jos asuntoluotossa on pitkä takaisinmaksuaika, voi saatava ehtiä vanhentua ennen kuin luotto on maksettu loppuun. FK esittääkin, että talousvaliokunta kiinnittäisi lausunnossaan huomiota vielä sääntelyn soveltamisalan tarkoituksenmukaisuuteen.

FINANSSIALAN KESKUSLIITTO

Lea Mäntyniemi
johtaja